

РАДА

газета політична, економічна і літературна

виходить щодня, окрім понеділків.

Рік другий.

Адреса редакції і головної контори:
у Києві, Велика Підвальна вул. д. 6.
біля Золотих воріт.

Телефон 1458.

Умови передплати на рік 1907:
3 приваткою і перешлюкою: на рік
6 карб., на півроку 3 карб. 25 коп., на 3
міс. 1 карб. 75 коп., на 1 міс. 65 к., окрем.
№ 4 коп.

За границю: на рік 11 карб., на пів-
року 5 карб. 50 к., на 3 міс. 2 карб. 75
коп., на 1 міс. 1 карб.

Передплата приймається тільки з 1-го числа
кожного місяця.
За зміну адреси 30 коп.

Автори рукописів повинні подати своє
прізвище і адресу. Редакція може скорочувати
і змінити статі; більші статі, до друку негодні,
переховуються в редакції 3 місяці і ви-
силаються авторам їх коптом, а дрібні за-
мітки й дописи одразу зникають.

Рукописи, на яких не зазначені умови дру-
ку, вважаються безплатними.

Умови друкування оповісток:

За рядок поперед тексту, або за його
місце платиться: за перший раз 40 коп., за
другий 20 коп.

За рядок після тексту: за перший раз
20 коп., за другий—10 коп. Хто шукає заре-
бітку, платить за оповістку в 3 рядки 10
коп. за раз.

Од Редакції.

Зо дня відкриття Думи РАДА містить телеграфічні
звістки про засідання Державної Думи і Державної Ради
і справоздання від власних кореспондентів.
В Державній Думі та Державній Раді Рада має власне
кореспондентське місце.

Театр Т-ва Грамотности.

Т-во українськ. арт. під
орудом Шимона Садовського.

У середу 11 квітня при участі М. Замысловської в другий раз, у Києві виставлена буде
нова п'єса «В ЛІПНЕВУ НІЧ», твор на 3 дії Горького, удостоєна премії Генриха Сенкевича в
Варшаві; переклад С. Тобілевича.
У четвер 12 квітня, при участі М. Замысловської виставлено буде: «ЦИГАНКА АЗА»—драма
на 5 дії М. Старицького.
Початок вистави у 8 годин вечора.
Капельмейстер: Г. Елінен. Відповідальний режисер: М. Садовський.

Театр „СОЛОВЦОВ“

Останні вистави.

СЬОГОДНІ у 14-й раз виставлено буде:

„Жизнь человека“

п'єса на 5 дії з прологом ЛЕОНИДА АНДРЕЕВА.

„ЧЕЛОВЕК“—Д. Ф. Смирнов, „ЖЕНА ЧЕЛОВЕКА“—В. Л. Юрєв, „НІКТО ВЪ СЕРЬОЗЪ“—В. Н. Дагмаров.

Початок у 8 годин вечора.

Ціни місцям звичайні.

Режисер В. Н. Дагмаров.

Вікети продаються. Каса театру однічна щодня од 10 до 3 год. дня та з 6 до 8 вечора.

Городський Театр.

Російська опера. Товариство
оперних артистів.

Гастрольні вистави артистів К. І. Брун, відомого баритона Євгенія Джиралдой, драматично-
го тенора Г. Гендерсона та артиста О. І. Каміньського.

У середу 11 квітня оп. „ПІКОВАЯ ДАМА“, муз. Чайковського.

У четвер 12 квітня оп. „ЕВГЕНІЙ ОНГІН“, муз. Чайковського.

У п'ятницю 13 квітня оп. „ЖИДОВКА“

Вікети продаються у касі театру од 10 год. до 2 х. г. у день та од 5—ти і до кінця.

Серія по 2 карб. 50 коп., 3 карб., 4 карб., 5 карб., 6 карб., 8 карб., 10
карб. і дорожчі.

Смички по 40 коп., 50 коп., 75 коп., 1 карб. і дорожчі.

Гитари по 3 карб. 50 коп., 4 карб. 50 коп., 5 карб., 6 карб., 7 карб., 8 карб., 10 карб. і дорожчі.

Балабайки від 1 карб. 25 коп. і дорожчі.

Маршети та Флейти по 4 карб., 4 карб. 50 к., 5 карб., 6 карб. 50 к. і дорожчі.

Гармоні російськ., італійск. струн одноряд. від 1 карб., двохранді від 10 карб.
трихранді від 25 карб. і дорожчі.

І всілякі інші музичні інструменти та все, що до них потрібно, в головному де-
по музичних інструментів і нот

Г. І. ПІНДРИШЕК,

у Києві, Хрещатик,
№ 58.

Ч. д. № 56—122

СИМИ ДНЯМИ в Петербурзі вийде НОВА ГАЗЕТА
українською мовою

Рідна Справа Вісти з Думи.

В цій газеті найбільше писатимуть члени Державної Думи.

Газета буде виходити двічі на тиждень: в середу та в суботу.

Перший номер газети вийде в найбільшому розмірі. В ньому будуть надруковані, крім
вчашних останніх вістей та новин, статі членів Думи й інші про все те, що досі вбрало-
ся в Думі в справі земельній, робітничій, бюджетовій й т. д.; які є в Думі фракції, які вва-
рада Дума комісії й т. п.

Ціна газети: на рік—2 карб.; до кінця року—1 карб. 50 коп.; на пів року—1 карб.; на три
місяці—50 коп.; на один місяць—20 коп. Окремий номер коштує—2 коп.

Адрес контори та редакції газети: Петербург, Екаторинський канал, д. 14, кв. 29, „Рідна Справа“.

Ціна газети

РАДА

з доставкою і перешлюкою з 1-го
апр. до кінця року 4 карб. 50 к.

За границю 8 карб. 25 коп.

Хто передплачує газету до кінця
року, тому висилається безплат-
но стійний календар на р. 1907.

Київ 11 квітня 1907 р.

Кар'єра теперішнього
прем'єр-міністра як „госу-
дарственного человека“ по-
далася губернаторства ще в ті часи,
коли ніхто навсправжки не говорив ні
про конституцію ні про парламентаризм.
Од губернаторів ніхто не вимагав, щоб
они знали науку державного права;
ми ні для чого було їм вчитися. Кожний
губернатор повинен був тільки твердо
раши, стежучи за тим, щоб на ниві
уверені. Звідси вже само собою ви-
родило перше і найголовніше правило
політики губернаторської: держати в

себе під строгим началом земство і
земські управи. З такою нехитрою
підготовкою до „государственной дья-
льности“ д. Столипін став за прем'єр-
міністра. Значіння прем'єрства і
роль першого міністра вй зрозумів
так: „попереду я, мовляв, був губер-
натором на одну губернію, а тепер ме-
не, благодарить Богови, настановлено
за губернатора над усією Росією; по-
переду я казав: „вв предлахъ вв'р-
ейной мнѣ губернії“ робиться те-то
й те-то, а тепер я повинен казати:
„вв предлахъ вв'рейной мнѣ Россіи“.
Попереду в д. Столипін, як губерна-
тора, було під боком земство під його
властю, а тепер—Державна Дума.

Що іменно так, а не як—небудь
інакше д. Столипін розуміє своє за-
дання як прем'єр-міністра,—це дово-
дить вся довга історія конфлікту між
міністерством і Думою з приводу то-
го, чи мають право думські комісії
запрошувати собі до помічч в своїй
праці експертів, чи тамучих людей, з
сторони. Відколи цей конфлікт розпо-
чався, в пресі з'явилася ціла літера-
тура з приводу цього питання. Всі в
один голос розумію і з повиним зна-
нням діла доводять, що Дума має по-
вне право запрошувати за експертів
кого їй вгодно і що прем'єр-міністр,
не ламаючи законів і парламентських
звичаїв, що повелися здавна по всіх
конституційних державах, не має нія-

кого права забороняти Думі вдатися
до сторонніх людей за поміччю в своїх
працях. Особливо ясно і добре довів
це бувший член першої Думи,
добрий знавець західно європейського
парламентського права і парламентсь-
ких звичаїв, в д. Стригорський в своїй
статі, надрукованій цими днями в га-
зеті „Ръчь“. Він довів, що кожна
парламентська комісія має право за-
кликати собі до помічч кого їй завго-
дно і що міністрам до цього немає ні-
якісенького діла. Мало того,—на його
думку цілком справедливо, немає нія-
кої потреби навіть в такому законі,
щоб забезпечував за комісіями це
право, бо воно належить їм по самій
суті діла. По де-яких же державних
закон, не згадуючи нічого про право
парламенту запрошувати до праці ко-
го йому завгодно, дає йому право
вимагати явки тих, кого він запросив,
а в Голандії, наприклад, закон обов'я-
зує являтися запрошених до комісії і
встановляє кару за неявку.

Одначе не вважаючи на ці всі до-
кази, прем'єр-міністр все ж зрозумів
їх по своєму, як бувший губернатор.
Як сповіщає телеграф, д. Столипін
згодився на те, щоб закликати експертів,
але щоб їх закликували не думсь-
кі комісії, а „ввдомства“, то б-то
міністерські канцелярії, думським же
комісіям міністр дає право тільки
скласти список тих осіб, яких на їх
думку слід закликати до помічч.
Навіщо це? Очевидно на те, щоб
виключити з списків „кромольних“
експертів.

3 газет та журналів.

„Русское Слово“ зацінає дуже ва-
жну справу—реформу місцевого самовря-
дування, як одну з невідкладних потреб
нашого громадського життя. Цілком вір-
но зауважує газета, що переміна нашої
старого ладу і введення нових його
форм залежить од двох умов: держава
повинна мати гроші і людей, як вико-
навців реформ на місцях.

Що грошеві засоби потрібні майже для
всіх реформ, то се ясно кожному. Візьмо
аграрну справу. Коли уряд згодиться таки
на відлучення приватної земельної власнос-
ті, то тільки з умовою, щоб заплатити за
неї викуп. Одразу ж виникає потреба в гро-
шах, щоб заплатити поміщикам. Вимагає-
муть великих коштів і просвітні реформи.
Фінансова реформа стоїть через те в основі
всіх інших. Тому то потреба в упорядкуван-
ні народного господарства, зробити витра-
чання народної копійки більш економічним і
відповідним до потреб народу—це питання
стоїть в першій черзі.

Друга умова—люде. І ми думаємо, що це
питання також має бути поставлено „во гла-
ву угла“, на першу чергу. На місцях потребні
люде, які б приймали обережно і доскона-
ло до народної свободи, яка пройде через Ду-
му в виді коренних реформ в області нашо-
го громадського і державного життя. Потрібні,
значить, нові народні організації місце-
вого самоврядування.

Сучасні земства зовсім не відповіда-
ють народним потребам: се часто дво-
ярнікі інституції і голос народної праці
не має там ваги.

Раніше, коли в земствах сиділи й правили
діла дворяне з ліберальними поглядами, що
було ясно нічого: інтереси народу не забу-
валися і не приносилися цілком в жертву
пануючим класам і капіталу. Але часи лібер-
ального земства минули, земство зробилося
дворянським. Народна ідея в ньому вмерла.
Замість рідного стали дворянські канцеля-
риши, по дуду одним шляхом і живуть од-
ним незрозумілим життям з місцевими адмі-
ністративними інституціями. В них цілком
втїлася бюрократична ідея.

Ясно, що таке земство не може про-
водити реформ на місцях. Треба його са-
ме як найшвидше зреформувати, треба
покласти народ до справничого в ньому
участі, треба, щоб ідея народного за-
ступництва запанувала і в земстві.
Ця реформа повинна мати в своїй основі
загальне і рівне виборче право... Тільки
така реформа зможе оживити наше громадське
життя, зацікавити всі круги населення і в-
творити шлях для грунтовних демократичних
реформ. Роль дворянства буде тоді рішуче
смічена. На сцену виступить не стан (сосо-
бие), а особисті прикмети людини. Цей лад і
буде нести в собі справді народно, справді
земську ідею, яку так довго переховувано
під намулом дворянських заборон.

Поруч з демократизацією земства по-
винно перевести реформу й городських
установ, розуміється, на тих же демо-
кратичних основах.

„Рідний Край“ в останньому числі
подав лист з Думи посла А. Гривєвича,
де той, між іншим, оповідає про справу
Хомячини в українській парламентській
фракції. Крім загального утиску, який
знають всі недержавні народи Росії,
холодські українці терплять ще гніт з
боку польського шляхетства, що хоче
обернути їх в неволю національну, під

владу польсько-клерикальної і магнато-
ської культури.

Так званий лібералізм польських послів,
що не раз публикують в російській парла-
ментській трибуні своїми яскравими промо-
вами про утиски російського уряду, не дуже
тішить серце русина.

Він добре пам'ятає, що польська парла-
ментська група складається виключно з
„літвіно-польських патріотів“, а народівці,
котрі не могли прийти у свій гурт послів-
полків дісно поступових. Русин лише за-
уважив теж, що польське коло, подавало го-
лос проти помічч безробітним, вигнаним за
політичні погляди, і захвилявся від одуж-
дення землі, хоч і за 7 мільйонів польських
селів 5 мільйонів—землі не мають. Певно,
такі промови краєвої політики не пощере-
ються з русинами в той час, коли їм при-
дється порикувати через краєві польських
себів. Русин не розуміє і хотів би від-
кликати від себе давню ласку в формі польсь-
кої автономії, завчасу оддалившись від Цар-
ства Польського. Посол русинів в Хомячині,
єпископ селівий, має додати, щоб Хомя-
чина Русь була залучена в цивільним повіта-
м київської й волоської губернії і віді-
шла до південно-західного краю.

Українська парламентарська група не
може не обстатити за Хомячиним братами і
через те дуже б була рада співвиступити з
єпископом селівий в руських справах. На-
дія ж з другого боку—селівий не може бути
у гурті українських, не може через те, що на-
лежить до партії, яка вважається ворогом
народного діла,—він профішій від „своєї
русської народної“ і значить в списках кра-
йних правих. Поставте, отже, для груп
питання чи виходить з єп. селівий в які
стосунки з приводу справи Хомячин, чи ні.
Радила група українська—діла єпископом
не має, дозволяючи однак же членам, які
се признають для себе не тяжким, приватно
за помічч єпископа озвонувати в хомячин
питанням і довести про його у доповіді
парламентській українській групі.

Обмеження в слові предсідателем
Думи д. Головиним ораторів крайньої лі-
вої про надукити адміністрації в по-
в'одженню з політичними зв'язками стра-
шно обурило „Наше Echo“, і воно за-
кликає „дати отпорі кадетському предсід-
ателю Думи“. В статті „Второе издание
Г-на Муромцева“ газета пише:

Предсідатель першої Думи д. Муромцев
вийшов другим виданням під назвою „Голо-
вин“. На жаль, друге видання, а не тільки
не виправлене, але й значно погіршене
виданням.

Недавнє засідання Думи ясно показало,
що д. Головин дуже оригінально розуміє свої
обов'язки предсідателя і межі волі слова в
Державній Думі. Коли обговорювалось пита-
ння про мордування в каторжній тюрмі, д.
Головин самим безцеремонним способом об-
ривав всіх ораторів, які намагалися освітати
питання з загально-політичної точки погляду
і вказати, що цей окремий факт являється
тільки випадком загальної роботи російського
уряду. Вийшли д. Головини—видкинали про-
ст за боку де-яких с.-д. ораторів. Але цього
протеста мало. Треба поставити в Думі пи-
тання про волю слова в думських засіданнях
і обговорити вв'одження д. Головина, який в
своєй „обмежувачій“ і „приборкувачій“ діяль-
ності пішов ще далі, ніж д. Муромцев.

Із дії загальної тяжкої і нервової
атмосфери, в якій доводиться Думі пра-
цювати, а газетам писати, дуже легко
вtratити рівновагу і спокій думки. І ми
не дивуємось, коли в незадоволеності
„кадетських предсідателем“ сходяться такі
протилежності як с.-д. „Наше Echo“ і
істинно-русий Дурішкєвич. Кожний з
свого погляду має право нарікати...

Державна Дума.

Засідання 9 апріля.

Засідання 9 апріля одкривається в 19
мінут на третю годину. Предсідателем
Головин. Читается по порядку законо-
проекти, внесені правительством, між
якими є проект питавів канцелярії Дер.
Думи. Роспределяются по оділах члени
Думи що наново прибули.

Передаються в комісію про запитання
нові запитання, серед яких одно—про
оштрафування прибалтійським генерал-
губернатором Мелер-Закомельським бага-
тство сіл естляндської губернії і двох волос-
тів гавсальського повіту.

Запитання про катування в Ризі.

Пергамент од імені комісії зазначає,
що справа про катування в рижській тюр-
мі дуже важна і на ній через велику силу
фактичного матеріалу треба спинитися до-
ше. Коло цієї справи доведеться багато
насу агатити і через те, що сьогоднішнє
не засідання призначено для міркування про
землю, Пергамент радить цю справу оді-
ласти до другого засідання—10' апріля.

Озол (с.-д. з Риги) не пристає на це
через строгість запитання.

Крупєнський так само стоїть проти
одкладання справи до другого засідання,
бо той Дума має розглянути питання
про терористичні акти.

Пергамент вдруге виступає з своєю
порадою, після чого більшістю всіх про-

ти крайніх ділах і правах пропозиція
Пергаменту приймається і Дума перехо-
дить до дебатів про земельну справу.

Дебати про земельну справу.

В середині засідання приходять Сто-
ляпін і Васильчиків.

Засідання спочатку мало пудний ха-
рактр.
Виступає Таранов і в півторого-
динній промові одстоє земельну програ-
му к.-д. На початку він сперечається в
правами, які в своїх доказах спирають-
ся на несправдливий вивод Єрмолова. По-
сля цього він переходить до тих за-
кидів, що до програми, які роблять-
ся з лівого боку. Оратор признає
їх справедливості. Проти права на
землю ніхто не може сперечатися.
Отже ж і ліви так само мають на думі
брати з крєстиян ренту. Значить, теж
друпо не дасть землю.

Оратор закінчує промову при мовчанні
мало не зовсім порожнього залу.

Муєсудьянин Султанов говорить про
земельну нужду дагестанських горців і
підкрєсло, що переселення на край
світа, яке робиться для русифікації, не
досягає своєї мети.

Затім молодий татарин Медієв в жи-
вильній промові розповідає, як загара-
бано земельне павство—Марьянов,
Ворошнов—Дашков і інші—більш ніж
мільйону десятин татарських земель в
Криму. Серед загарабаних земель були
важкі землі, до яких не присталили
рук навіть азіатські завойовувачі; оратор
пригадує історію крадіжки півтора
мільйону десятин башкирських земель.
Чи можна вважати за „священну соб-
ственність“ землі отсіх Марьянових,
кн. Дієвних і інших?—питає Медієв, по-
вертаючись до правах. Оратор закінчує
свою промову закликом до крєстиян про те,
що потрібно всіх порівняти землею.

На трибуну виходить Канушєв. Він
говорить „о необходимости уплаты на-
шего долга народу“, малює страшну
картину загарабана крєстиянства, не од-
кладає самих сміливих планів соціалізму,
що захоплюють кожного чоловіка, у
якого є совість“. Але послі звертає на
октабрістську кодію. Оратор вважає
земельне питання питанням крєстиянської
нужди і взагалі питанням всього крєстиян-
ського життя... Є слушай, де безпереч-
но треба побільшити крєстиянській важток
землею; побільшити треба зараз же; не
треба ждати, поки закінчиться земельне
законодавство Думи і перейде по всіх
інстанціях. Стоючи за додаткову нарізку
землі, оратор в той же час радить дба-
ти про те, щоб поставити крєстиянське
господарство на таку висоту, коли воно
могло б задовольняти не тільки матері-
яльні, але й духовні нужди крєстиян-
ства.

Не пристаючи на думки Свєтополк-
Мирського, що до аграрних фермерсь-
ких господарств, які гарно розвинулись
тільки через обдарення колоній, оратор
тримається тої думки, що в де-яких міс-
цях треба силою одібрати приватно-влад-
дільцєвську землю, але давати її тільки у
власність. Не гнєхуючи соціальных іде-
атів, він вважає, що проект трудовиків
не може бути прийнятим з точки погля-
ду крєстиянського здорового розуму. Гру-
пові проекти вважають не на те, чи
можна так зробити, як радить проект,—
воли хотять соціальных переворотів.

„Але чи не доволі вже зроблено тих
спробувиків над російським народом?“
Далі він стоїть за общину, тільки треба
її підтримувати, не штучними спо-
собами, вважаючи общину рятунком
Росії од безземельного городського про-
летаріату, при дуже слабо розвинутій
промисловості, він тої думки, щоб заста-
вити крєстиян на волю самим вибрати
такі форми життя громади, які для них
найкращі. Справу переселення треба
владштувати краще; неможна його зо-
всім одкидати, бо воно потрібне. Широ-
ка реформа школи і місцевого самовря-
дування—набільш нарізні питання.
Дворянство в земствах зробило багато
добра для народу. Коли старе держає
земство з'уміло працювати для добра на-
роду, то тим більше нові весословні
земства при нових умовах життя, при
яких ми живемо і мусимо жити, потра-
плять зробити ще більше. Наше завдан-
ня—сіяти мир і справедливість, а не
роспалювати класову ворожнєчу та не-
навість.

Будемо ж сіяти правду і мир, і спа-
сінні щире нам скаже російський народ.
(Одеска правої і частини центру).

Грузинський (октабрєст) тої думки,
що додаткова нарізка землі крєстиянам му-
сить бути; оратор нагадує, щоб не забу-

цидент стався, як читали документи про суди де-яких підсудних в цій справі. Виявилось, що Ларичкін і Полозовови є сідли в тюрмі: про Полозовова повідомлення поліції звичайної і сисної розшукової: привстав наверх часті послідку, що він не судився й взагалі чоловік „одобрительного поведіння“, а сисна поліція повідомила, що він двічі сидів у тюрмі за крадіжки.

3 викладачів оборони свідків допитували тільки Морозова та Булаева, бо інші—Власов, Комісаров і Тхор—не мали права свідчити, через те, що самі були під судом. Свідок Морозов заявив, що в той самий день, як стався вбивство М. Герценштейна, він разом з Александровим купив в 7 год. увечері вечерні „Вірженія“ й читав з ним про це вбивство. Але як суддя завважив йому, що вбивство зроблено було в 8 год. 30 хв., і що, значить, він не міг читати про це в той самий день, то Морозов заступався, але все-таки встоював на тому, що Александров навів не знає, що збралась вбити Герценштейна. Свідок не в одне казав навіть, а самим Александровим, який ще на першому засіданні признався, що знає, що готовився замах, хоча сам і не брав участі в убивстві.

Булаева допитували вдруге (перший раз 3 марта). Цей свідок щирий прихильник і член „союзу р. н.“. Він, наперекір посвідченням Лаврова, Зоріна та ін., заявив, що не був тоді в „союзі“, як Ларичкін розповідав про вбивство Герценштейна. Будо зроблено очну ставку з Зоріним, який дуже зводив Булаева, щоб він признався, що був тоді, як розповідав Ларичкін; Булаев червоно, хвилювався, але не признався.

Після допиту Морозова й Булаева сказали про коротенький промові й громадській обвинителю й адвокаті з боку вдови покійного. Вони були певні, що вбивство Герценштейна організувало „союз р. н.“, а про Александрова були тої думки, що хоч може він і не брав участі в убивстві Герценштейна, то за певне знає, що воно буде, і не попередив про це ні самого Герценштейна, ні власті. Після цього було показано на п. 19, ст. 16 фін. кари, зак. під який підведено провинник Александрова, й прочитано його. Коли хто знає, приблизно так говориться в тому пункті, що збралась когось убити, ограбувати чи що, і не доєсе про це заздалегідь, щоб попередити злочин, і він станеться,—то винуватого садять в тюрму на більш, як на 6 місяців.

В своєму останньому слові Александров, наперекір першим своїм посвідченням, заявив, що хоча він і знав про замах на вбивство, але думає, що все то була „лутка“.

Після години наради суд признав Александрова винуватим у тому, що він не доєсе про замах, і приговорив його на 5 місяців у тюрму, не захищати сіднина до суду і не випускаючи навіть під заставу; про інших підсудних суд постановив одласти справу і звернутись знов до російських властей з проханням, щоб було заарештовано Мекевича-Красовського й інших.

Подати скаргу на ці постанову суду можна на протязі цілих 30 днів. Але Александров заявив, що він задовольний присудом і прохає вважати приговор уже в законній силі.

Справа про білостоцький погром.

(Далі *).

Посвідчення багатьох свідків з потерпілих виявили де-що цікаве про підсудних. Таммак Візнав Копілова, який забрав у його 400 карб. Вархас пізнав сгорову й Вишневецького, що гаялися за ним по стації; сгоров мав в руці заляпані лям, а Вишневецький бутан, сгоров кинула на когось нитого, а Вишневецький замірявся бутаном. Свідок дав йому 263 карб. й він залишка його. Свідок Проданський пізнав Цесарського й Середу, що вскочали в вагон, звязав з його пальто, й годинника й одили 422 карб.

5 апреля, як свідка, допитували команданта стації полковника Штрера.

Мене вважувать,—сказав він,—за одного з заправителів погрому. Це неправда. Я який усіх заходів, щоб захистити євреїв, але нічого з того не вийшло через те, що я не мав під руками військової сили, хоч і викликав її кілька разів.

* Див. „Рада“ № 83.

себе—„къ обладанію“ кріпацькими думками, зробило українські віщі класи лояльними російським патріотами і „умоначертаніє прежніх временъ“ за часів Шевченка вже зовсім перевелось. Ми знаємо, що вся історія вищих класів на Україні після прилучення її до Москви була не чим іншим, як історією боротьби на два фронти. З одного боку вони боролися з центральною урядом за свої „права і привілеї“, а з іншого—з українським народом, що хотів був забезпечити Україні переславською умовою Богдан Хмельницький; з другого боку—кортіло їх панування на Україні над простим народом. Вибившись з-під неволі польської, заступники вищих класів, насамперед козацька старшина, не могли проте уникати собі іншого ладу, ніж той, з яким вони тільки що боролися до загибну. Державний лад Річі Посполитої, з її повновластною шляхтою та кріпацькими душами, стояв перед ними тим ідеалом, до якого вони самі йшли,—тільки тепер вони мали стати замість шляхти, а все інше мало бути по-давньому. Кріпакам вони хотіли тільки дати нового пана, замінити чужоземного на свого-ж таки, але без пана, без соціального та економічного повновелення широким мас народу вони собі не уявляли ніякого державного ладу. І от в боротьбі за автономію, з одного боку, та панування над своїм народом, з другого, виді класи на Україні пробували були по черві опертися на кожного з своїх ворогів проти другого: автономія за підмогою народних мас проти Москви і панування над народними масами за підмогою тієї-ж самої таки Москви—така була та хитра політична комбінація, яку вигадало колишнє українське панство. Воно, немов кажани оті в рядомій байці, вело подвійну гру, виставляючи то до птахів то до звірів, як їхні класові інтереси того вимагали, і коли нарешті виявилось, що панування над народом вони можуть здобути тільки за ціну захехання автономією, то „умоначертаніє прежніх временъ“ одразу де йділось—одлетіло, немов і не було його ніколи.

Рабі, підійжи, грізь Москви, Варшавське сміття—ваші пани Ясновельможні гетьмани.

Свідок не одмовляється од того, що де-яких євреїв, які прохали в його „без нужди“ захисту, він „одсилав к чорту“; навіть каже, що міг сказати тоді: „геть, жидівська морда“, але зовсім не ворожо.

Посвідчення інших свідків подали багато нових фактів.

6 апреля допитували свідка, начальника стації Чапова. Він potwierдив судові, що послідав офіційний донос начальника, в якому повідомляв, що вночі 2-го і 3-го квітня коло вокзалу засіли революціонери на полі, засілаюму житом, і кілька разів вистріляли, на що драгуни собі одповили й багато революціонерів поранили; революціонери задоренною юрбою сузудли на місто, щоб винищити військо й християн. Тепер свідок знає що нічого такого не було. Далі Чапов potwierдив, що на допиті в слідователя він тільки висловив думку, ніби погром на євреїв зробили революціонери, щоб винищити тим заколот. Свідок не паміятає, щоб до його звертались євреї за проханням захистити їх. Сам він ратував багатьох.

Важні посвідчення дав свідок Перковський. Він показав на чоловіка, що 2-го квітня, під час убивства перед вокзалом п'ятьох євреїв, робив ім голову бутаном. Це—робітник з фабрики флакера Михайло Демія, якого до суду не потагнуто. Свідок чув, як командант Кричав „бій жидів“, бачив, як підсудний Серєда бив кием євреїв в юрбі, що гриміла євреїв. Бачив підсудних Цесарського й Кушлі.

Жандарь Міхан посвідчив, що з погромиками не можна було нічого зробити, бо вони були дуже розлючені. Одного з головних убивць, Попікова, не було заарештовано через те, що не було куди послати і нікого приставити караульні заарештованого. Крім того Новикова знали і заше можна було заарештувати.

Суд оповістив дві телеграми, які постав Міхан начальству в Варшаву 1-го квітня. В одній говорилось, що в Білостокі все благополучно, а в другій—що „зараз спокійно“. Першу телеграму було послано тоді, як уже біли євреї й начальство на стації нічого не могло для порядку зробити.

Після допиту свідків, оборони з боку потерпілих прохав, щоб перепинити справу розбирати й подати її на досід, бо виявилось багато нових цікавих фактів. Прокурор прохає того ж самого.

Суд вийшов на нараду.

7 апреля суд прочитав постанову, якою справу про білостоцький погром одклали: вона піде таки на досід. (Рус. Сл.)

По Україні.

— Київський військовий суд. Позавчора київськ. військ. суд розглянув справу Д. О. Куліша та А. А. Хотинського, яких обвинувачувало за розбійський напад на І. Лихотворука та Рохела.

Військовий суд присудив обох підсудних в каторгу на 20 літ.

— Еміграційний рух серед штударів останніми часами значно побільшався. 7 квітня з Києва виїхали в Лібаув, щоб звідти їхати в Канаду, три родинні штударів. Того ж таки дня з м. Бородянки, київськ. пов., виїхали до Канади 6 родин; всього гуртом 30 чоловік. Гордий Америка ваять можливість крадіж заробітків; а бородянці їдуть в Америку, щоб обробляти землю.

— 3 Умані. Окружний суд розглядав справу про страйк сільсько-господарських робітників в економії Сангурьського. Підсудних—вісім селян—присуджено: одного—в арештанський виді на 15 місяців, решту—в тюрму на ріжний час. (Р. Сл.)

— 3 Поділля. За минулий місяць з винницького повіту переселилося в Приморський край та тобольську губернію більш як 570 чоловік селян. Тепер велике число селян з винницького пов., маючи на думці переселитись, закінчує

характеризує поет отих борців за волю України, що в боротьбі своїй не змогли стати вище власної користі та вночі й не хотіли шире опертись на народні маси, забезпечивши їм ту саму волю, якої для себе домагались. І нічого,—каже поет,—вихватили їхніми героїчними вчинками без ясного політичного розуму, бо, напр., героїчна боротьба з Польщею позначалась тільки на тому, що

... Польща впаде
Та й вас роздавила.

а спадщину нащадкам вони одну покинули—

Свої кайдани, свою славу.

І тепер,—іронізує поет,—нащадкам колішнього панства величожного не зосталось навіть тієї проблематичної вітхи, що за свою діяльність вони терплять утиски й знущання від давнього історичного ворога.

Чого-ж ви чинитеся, ви,
Сини серпнитої України?
Що добре ходите в ярмі.
Ще краще, як діли ходили—

Запитує Шевченко і сам же відповідає:
Не чинитесь: з вас деруть ремінь,
А з їх, бувало, й діт топтали...

Але, й „деручи ремінь“, уряд того часу вже цілком привернув до себе українське панство. Ми вже згадували, що в часі, коли Шевченко вступив з своїм голосним протестом, воно вже до останку повбулося „фантастичних мрій“ про автономію і кинулося в „реальну“ політику, в якій „желаніє бч чинамъ, а особливо къ жалванію“ стояли на першому плані. Панство вже тоді зробилося „лакавим телятком“ і за те дві матки сєзало: з одного боку воно міцно вже сиділо паразитом на шиї у зневолоного народа, а з другого—знайшло легкий доступ до бюрократичної драбини з її чинами та ордемами та й пішло вгору, з кожним шаблем усе вище й вище стаючи над народом, усе далі й далі одриваючись од рідного ґрунту, усе більше й більше переходячи до лануочної нації.

(Київськ. буде).

Сергій Єфремов.

ліквідацію своїх справ. Саме переселення одкладено до великодня. (Под.)

— 7 квітня в день, поліція вкупі з чивовником „особих порученій“ запечатала книгарню Ванвельмона в Кам'янці. (Под.)

— 3 Полтавщині. Селяне переславського повіту, очевидячки, не дуже спочувать „союзникам“ і уживають що до них доволі рішучих заходів: в багатьох місцях селяне складають громадські приговори про висилку „союзників“ з села. Таке саме недавно випало на долю діяльного члена переславського „союзу“, участника жидівського погрому, писаря К. Вовка. Сход селян переславської волости постановив вислати його. (К. М.)

— Українська опера. Незабаром в проєвнотому будинкові імені Н. В. Гоголя в Полтаві буде поставлено українську оперу „Чорноморець Семен Коротько“, твор В. М. Викторова. (П. Житзь).

— 3 Харькова. Харьківське земство, маючи на думці зробити губернський перепіс психічно-слабих, запрохало лікарів. Адміністрація оголосила, що до роботи буде допущено тільки тих лікарів, які приставлять свідчення про свою „благонадійність“. Усі лікарі одмовляються працювати за таких обставин.

— 3 Катеринослава. На Брюльському майдані відбулося грандіозне зібрання безробітних робітників Брюльського заводу. 3.500 робітників одголосоно ухвалили послати делегатів Петровського та Булінгана до думської с.-д. фракції.

— 6 квітня в десять год. веч. до монополії підійшло кілька невідомих. Коли до них з Провінційної вулиці підійшли городовий та агент поліції і пробували арештувати, невідомі почали стріляти і убили городового. На гвалт збіглися юрба. Поліція пустилася доганяти вбивць. Вивці, стріляючи, тяжко поклалиши околдошного Ливенка і зникли в темряві.

Ці події поставили на ноги всю катеринославську поліцію. На вокзалі арештовано Антоновського з браунингом та закордонним паспортом. Поліція заявляє, що Антоновський,—то учасник вбивства. (Р. Сл.)

— 3 Одесу. Після кривавої стічки білгородцевів з портовими робітниками, поліція залишаючи на волі „дружинників“, уся свою увагу звернула на робітників. З боку поліції зазначається цілком певна тенденція довести, що білка в одеській порті виникла через „агітаційне обурення“ робітників проти „союзників“.

— 7 квітня в університеті, через трус 6 квітня,—немає лекцій. На 8 число, щоб обговорити становище справ, скликали загально-студентську збірку. Виявилось, що ще 6 квітня, вранці, задвого до турсу в університеті було починено оновити, у якій студентські фракції соціалістів та революційних партій, маючи на увазі чутки про майбутній трус, заявляють, що ні одна з них не ховає в університеті ані зброї, ані вибухових матеріалів. Коли ж те, або друге буде знайдено ари турсу, то це буде наслідком певної провокації.

— Професор фармації Блауберг заявив ректорові, що під час турсу в університеті поліція, не дивлячись на його протести, незаконно позбавила його свободи, замкнувши на годину в лабораторії. Професор Петрів, що часово справляється за ректора, телеграфував про це в Петербург ректорові Занчевському, щоб він повідомив про це міністра народньої просвіти.

— Інспектор в справах друку притяг редактора газети „союз рус. нар.“ „Русская Річ“ до судової відповідальності за образи в передовиці голови Державної Думи Головіна. Окружний суд, розглянувши справу, визнає, що голова державної Думи, то особа офіційна і що інспектор має рацію, притягаючи до суар редактора „Русской Річ“. Прокурор не згоджувався, доводячи, що Головіна особа приватна і що через те він сам особисто, повинен починати судову справу. Через цю неагоду в поглядах суду і в поглядах прокурора справу відіано на розгляд судової палати. (Рус.)

— Самосуд. В Голті трапився такий випадок. В 6 год. веч. після скінчення роботи в залізничім депо та на чавунних зводках, на Вокзальну вулицю вийшло кілька сот робітників, які, подізнавшись на багато окремих гуртів, направились у ріжні частини Голті та Ольвіополя. Робітники мали на меті переловити усіх відомих їм злочинців та розбійників і примусити їх, щоб вони або покинули свою розбійницьку діяльність, або вибраклись геть з Голті, Ольвіополя та Вогополя. Справді, у цих 3-х місцях покражі, убивства та й взагалі ріжне хуліганство банда наводила паніку на мешканців, і хоч їм і відомі провадирі злочинців, вони не наміслювались вказати на них поліції, боючись помсти. Але страшенне убивство, що сталося останніми часами в Ольвіополі, і часті пограбування робітників увірвали нарешті терпечі і робітники рішили власними силами покарати край злочинський сваволі. І ось робітники виродеді цілої ночі робили облаву. Багато злочинців, кимсь попереджені, устигли заховатись; але багато було знайдено в квартирах і без жалю побито; робітників попередили злочинців, що як що вони не покинуть своєї діяльності, то вони їх зовсім порубують. Двох злочинців було загнано у річку, і тільки їхні присягання, що вони покинуть свою діяльність, спасли їх од неминучої смерти. На другий день

робітники взялися за злочин удруге: перш за все вони посунули до будинку, в котрому живе злочинський „отаман“ Ванька Кочергін. На вимагання робітників він вийшов на вулицю; але на вимагання—вказати усіх йому відомих злочинців він відмовився відповідати; тоді розлючені робітники накинулись на його і розпрасіялися з ним, як занадлі. Помертвілого Кочергіна було одвезено в сільську управу; лікар каже, що Кочергін не витягне і двох днів. Приїхав повітовий справник з 32 кінними стражниками. (Од. Нов.)

— 3 Галичини. Виборча агітація викликала до життя кілька нових українських часописів. В Переміші почала виходити часопись „Селянська Рада“. У Львові дими дими почала виходити часопись „Виборчі Вісті“. В Тернополі ще лавніше почала виходити газета „Подільський Голос“ і „Черволий Прапор“. В Дрогобичі виходить „Підкарпатський Голос“. (Діло).

— Усіх громад, що до останнього часу завели у себе українську урядову мову, разом 1291. У нас в свій час повідомлялося, що рух цей, рух до запровадження української мови в офіційній перепісці сільських громад східної Галичини—почався після заклику українського сеймового клубу. Всіх сільських громад в українській Галичині—3500.

3 життя „Провіт“.

+ Просвіта Київська. В середу 11-го квітня в 7 годині вечера має відбутись останнє перед святами засідання шкільно-лекційної комісії. Всіх членів комісії просить коче прібути: на черві важні та нагальні справи.

Останні вісті.

(По телеграфу та з газет).

Перепісі.

Петербург, 10 апреля. Депутату свящ. Тихвинському заборонено одправляти службу.

Автора пьєси „Бог помсти“, яку грають зараз в російському перекладі в Петербурзі, Шедема Апа, вислали з столиці, як єврея, що не має права там жити.

Прохання рабників.

Петербург, 10 апреля. Рабини Польши подали в міністерство внутрішніх справ прохання, щоб єврейське духовенство увільняли од військової служби.

Половньов на волі.

Петербург, 10 апреля. Як розбіралась справа Пуришкевича, в камері судді був і Половньов. Поліція його бачила, про те не заарештувала.

Полечення.

Петербург, 10 апреля. В Москві й Варшаві ще два приговори до смерті замінено на довічну каторгу.

Петербург, 10 апреля. Державна Дума. Засідання починається в 2 год. 19 хв. Головою—Познанський. В ложі міністрів—міністр народньої просвіти, товариш міністра внутрішніх справ Макаров і товариш міністра юстиції Люде. Оповіднається нагальна заява 31 депутата про те, щоб на одному з засіданій на провідно-му тяжкі обміркувати питання, щоб осудити терор. Заяву буде надруковано й розглянуто на засіданій 12 апреля.

Секретарь Державної Думи прохає негайно розпочати розглядання проекту штатів канцелярії й Державної Думи. Проголозіть ухвалено.

Голова оповідає заяву воєнного міністра, щоб розглянути в закритому засіданні питання про укомплектовання сього року військо некрутими.

Иосиф Гессен нагадує, що по ст. 86, коли Дума не розгляне цього питання до 1 мая, то порядок укомплектовання військо некрутими буде визначено царським наказом; радить обміркувати питання 12 апреля й скласти комісію з 11 членів, яка б підготувала на це засідання поданий міністром законопроект.

Після недовгих дебатів Дума постановляє розглянути заяву воєнного міністра 12 апреля, але попередручити розглянути це питання бюджетовій комісії, яка розглядає видатки на воєнне й морське міністерство.

Затвердивши доклад комісії по питанням про порядок друкування запитаній, Дума розпочинає розглядати проект штатів канцелярії й Думи.

Петербург, 9 апреля. З'їзд ректорів закінчився. Про сходки студентські більшість членів наради тої думки, що вони—планомірно. Проф. Бубнов, як перекладає „Петр. Листок“, він диссонанс, заявивши, що в київському університеті справа зовсім інша: плеємний склад студентів у йому виявляється причиною їх некультурности і заважає спокійному життю. Він встоював за те, що треба „обуздати проиволь студентів“, доказуючи, що „організація і сходки дезорганізували університетську жизнь і создали ужасное положение профессуры“. Харьківський проф. Ледницький зауважив, що річ—зовсім не в складі: в Харькові, каже він, такий самий склад студентів, як і в Київі, але нічого подібного там нема. Інші професори теж казали, що піде так не загострені відносини, як у Київі. Кауфман проти те-

перішого напрямку сходок. На його думку, студенти швидко почнуть домагаться, щоб їх зробили „полными хозяевами университетов“; час спроб манув: тепер спроб більш не буде.

Товариш міністра внутрішніх справ Макаров встоював за те, щоб міністерство внутрішніх справ стежило за сходками.

Слова Кауфмана на нараді викликали багато балачок. Є чутка, що питання про студентські організації дими дими буде розглянуто в раді міністрів, одночасно з питанням про революційний рух в державі.

„Родная Земля“ повідомляє: розслідом установлено, що Дорфеева, яка покинула з собою в Петропавловській кріпості, в останні дні перед смертю була вже божевільна. Проте лікаря до неї не було приведено.

Церковний собор думають скликати в октярні місяці в Москві. Собор буде на протязі двох місяців і на видатки на а'їад сніод має піти мільйона.

„Виржев. Вѣд.“ повідомляють, що 29 офіцерам 23-ї дивізії наказано піти в одставку.

Справу Гагаріна, бувшого директора петербургського політехнікума, назначено на середу.

Закрито газети: „Наше Эхо“ і „Общественное Дѣло“.

Кон.-демократи подають в Державну Думу запитання з приводу увільнення сенатора Ф. Арнольда.

Ходять чутки, що на паракоді „Архангельск“ погбло 100 душ.

Петербург, 10 апреля. Між петербургськими пєсарями рух. На 11 апреля сподіваються страйку.

Міністерство народньої просвіти знов заборонило учням середніх шкіл ходити на зібрання „союзу русского народа“.

Департамент поліції розшукує білши, як три тисячі душ, що позиваються за всіма злочини.

9 апреля в Державній друкарні зроблено стараний трус. Шукала прокламацій. Заарештовано одного робітника.

„Русь“ повідомляє, що видавчє „Свѣта“ Комаров, загрожуючи повільнити наборщиків, примусив їх підписати адресу Століпнінові.

Москва. Розслідом установлено, що Горшков і Александров ніби не причетні до вбивства Іолдоса.

Одеса. Судова палата одної думки з прокуратору, що голова Державної Думи—не офіційна особа, і через те треба заарештувати справу проти „Русской Річ“ за образи Ф. Головіна.

Варшава. Воєний суд приговорив повістия 5 бойовників і 7 грабійників.

Полтава. Одбулось при участі 14 членів засідання місцевої групи „октябристів“. Обміркувалось питання про єврейське неправдиве „Октябрист“ кажуть, що рівноправіє можна здійснити повеленням за двадцять літ.

Єлисавет. Листами в „Елисаветградських Новостях“ де-які „союзники“ заявляють, що на телеграмі „істинно-русских“ до Століпніна їх підписав одо підроблено; вони й не думали писати телеграми, в якій зовсім неправдиво розказано про вбивство дружинника Павловського і в якій було домагання звестися в Єлисаветі військовий стан та позакривати місцеві поступові газети.

Катеринослав. Заарештували наборщиків „Придѣлвпковско Край“, винагаючи од видавця, який виписав наборщиків машини, щоб він видав кожному наборщиків платню за стільки місяців, скільки літ кожний з їх попоробив.

3 наукового, літературного та артистичного життя.

> Відомі український письменник і діяч д. В. Грінченку друкує зараз другим виданням свою книжку про українську школу „На безпросвітномъ пути“ (російською мовою). Цю книжечку вперше було надруковано в Х—ХІІ кн. журналу „Русское Богатство“ за р. 1905 р. 1906 її було видано в Київі окремою книжечкою, але вона швидко розійшлася. Теперішнє нове видання книжки д. В. Грінченка буде трохи виправлене й подекуди до його зроблено додатки, а факти останнього часу та критика їх складуть навіть цілу главу. Це там це видання одривчатиметься од першого, що в йому буде додано до двох віддаюловки.

> В третій книзі „Л.-Н. Вістника“ за цей рік було надруковано оповідання Івана Федорченка „Хиба?“, тепер воно вийшло окремою виданням.

> Вийшла недавно в Кам'янці-Подільському цікава брошура д. В. Приходька „О дубочной литературѣ“; в ній автор розповідає про те, яку „народну“ літературу дають нашим селянам „кацапи“—кантоніші по всіх ярмарках то до.

> В Чернівцях вийшла українська граматка Г. Неводонського під заголовком „Українська школа“, перший рік. В ній міститься наука читання, писання й шоту; додано до неї в тексті 118 малюнків і на прикінці книжки розрізну азбуку.

> Бандуристи в київському університеті. В київському університеті зібрався гурток студентів-бандурістів. Цей гурток має виробити навіть свій статут і скласти товариство бандурістів.

> Вироб нобз це не зовсім агіту на Україні, 3 майотрів, що робить кобзи, можна наарядка вказати майстра Полтавського (в містечку Сорочинців, миргородського повіту), зветься він Павло Недбайло. Єсть такий самий майстер і в Харьківщині. (От. Державі,

по курській дорозі). Цей майстер зветься Арсен Остапенко (Мова теж) обидва вони роблять кобзари за 10—15 карбованців. Майстер сорочинський, як хто того бажає, оздобляє кінець руки на кобзі виробом голови кобзаря, або яким иншим штучним способом.

Театр і музика.

Труппа М. Садовського.

„В липневу ніч“. Пьеса на 3 дії Горчинського.

Прослухавши вчора п'ю „штуку“ (я прогромах, очевидно, помилково стозо: „штука“) д. Горчинського, „худостону премії Г. Сенкевича у Варшаві“, як оповідали анонси, ми, правду кажучи, здивувалися надзвичайній „нетребовательності“ польського драматичного конурса і трошки заспокоїлись за ваші всіякі „Нещасні коханні“. Пьеса досить шаблонна—вдусі старі народно-сентиментальної драми; тут єсть: вражливий на красу, але легкодушний паніч-поміщик; і зведена ним красуня-малодія, чоловік якої служить у москалях; і сам той зрадженний чоловік, що поперед прощає жінку за придбання в його відсутність дитину, а потім, напившись згоря і під впливом газування суєди, кидає цю дитину в яму і всенародне кається (в присутності самого греховодника-паніча, який, зрушений його благородством, уявляє його до арешту); єсть тут і добродушний куми-сусід з їх свадливими жінками, ласими до силіток, цікавими до чужого сімейного життя; єсть навіть і якийсь незрозумілий персонаж, не то алегорична фігура якогось злого генія, не то якийсь злобний мізантроп-босак. В першій дії епізодично виведені паніч приятель пані-поміщика: „ніби (?)-малар“, поет, музикант і лікар. В центрі стоїть один з ричагів драми—управитель маєтку Пинівський, жмькрут і старий ловелас. Де які окремі характери пьеси окремі дуже виразно і правдиво. Вагали пьеса-сценічна і, мабуть, довголю продержиться в українському репертуарі, особливо, коли взяти на увагу його консервативність.

Артисти зробили все од них залежно, щоб пьеса виглядала в їх виконанні не тільки ефектно з спеціального боку, але й шодухотворити її, не затерти психологічних рис і побутових подробиць. З цього боку заслуговують признання і майже всі виконавці другорядних ролей. Гра д-ки Заньковецької в ролі москвички Ягни була шедевром артистичного виконання; чудове поетичне оп-відання її про те, як вона в запашні липневі ночі кохалась з чоловіком, драматична сцена зустрічі з чоловіком після його повороту з війська проведені були з такою захоплюючою правдою, яка доступна тільки надзвичайно талановитим натурам в хвилини найвищого натхнення творчості. Чудово грав д. Садовський роль чоловіка Ягни—Ігнаша Шворія. Остання дія і особливо сцена прилюдного признання в тому, що він хтів „одогути“ од себе не свою дитину, проведена була ним глибоко реально, з художественною простотою й правдою. Д-й Павливський дав живий тин крутогого й хитрого управителя (це взагалі одна з самих живих і реальних фігур пьеси); всі рухи артиста, його дікція й міміка були тонко продумані артистом і виявили його правильне розуміння типу і зміня живя його передати. Д-й Марьяненко був, як кажуть, на своїм місці, але провів роль трохи блідовато, не змігши утворити з неї те, чого не дає сама пьеса—справді життєвий реальний образ, а не шаблонну фігуру паніч-зводника, добре знаву з інших подібних до цієї пьеси творів. З решти артистів безумовно треба зазначити д-ку Борисоглобську в ролі сторожихи Гадулихи, д-я Певного в ролі маларя Левіа. Можна було б іще задати повну невідомість д. Вільшанського для ролі поета Вірецького; особливо—його дікція, але це, здається, постійна хоба артиста. Роль хлопчика Войтуся (сина Ягни од Ігнаша) грав 5-літній (як сказано в програмі) хлопчик д. Колесник. Маленький артист почував себе зовсім вільно на сцені, подавав як слід репліки і справді „грав“, а не був лялькою, як то буває з дітьми на сцені. Гра його викликала великий інтерес у публіки. Вагали пьеса пройшла добре, з ансамблем. Постановка масових сцен робить честь прекрасній режисурі. Ми б тільки звернули увагу на те, що деякі персонажі були в українському вбранні: можна було б видержати етнографічну вірність до кінця.

Публіка гаряча вітала артистів, а д-ці Заньковецькій було зроблено справжні овації, з квітками, викликанням без кінця і т. п.

Шевченкові свята. Останніми днями по Україні був цілий ряд святкуванняв Шевченкових роковин. В Полтаві вечір відбувся не по такій програмі, як було сподівано. На афіші стояло ім'я М. Кропивницького, бо він згодився був приїхати. Але він не прибув на вечір. На вечері деклямували д. І. Маркевич („Чернець“) та О. Пуліга (свій вірш „Слово“). Серед співів звертав на себе увагу „Прометей“ (хворий спів), музика молодого композитора К. Стеценка. Хор співав під орудою д. Попадіча і мав успіх. Р. Коваленко дуже вдатно впорядив „Живі картини“ (сцена з „сотника“) театр був гарно прибраний. Людей вібралося бага-

то. Через це чистого прибутку лишилося 600 рублів. Частина цих грошей піде на пам'ятник Шевченкові, а инші на просвітні українські справи (народні українські бібліотеки тощо). На хурті красногорівці (Полтавщина, Хоральськ повіт) дві з 26-го феврала до 2-го марта були присвячені українським гуртком пам'яті славетного нашого співця, Т. Шевченка. Всі ці дні почувалися настрої, як в надзвичайне свято. Учні красногорської школи юрбою прибігали „в гості до батька Тараса“. Любо дивитися, яким дорогим вогнем грали дитячі оченята, як пильно тая комашня слухала промови і сама додавала, хто що знав, з життєпці або з творів Шевченка.

2-го марта, в призначений день вшановання пам'яті Шевченка, вібралося багато людей з містечка, з близьких і дальніх хуторів. Надзвичайне вражіння зробила на присутніх велика естрада де містилося більше 20-ти душ дівчат і хлопців в українських убраннях: в мережаних сорочках, плахтах, керсетках, стрічках, в чумарках на опаш, в смуглових шапках. По середині помосту, на високій підставі, велично стояв убраний пашиними шитими рушниками портрет Шевченка. Біля його сидів на колоді кобзарь, з обох боків купчались в розмаїтих постанях, дівчата і парубки, журавлю похиливши голови.

Після короткої промови про значіння цього свята, кобзарь чузо заспівав: „Ой не гаразд заporожці“...

Після кобзаря співав хор „Тополю“, „Ребе та столе Дніпр широкій“, „Огольте гора високая“, „Ой Морозе! Морозенку“, „Вже більше літ 200“ і инші пісні. Діти промовляли: „Заповіт“, „Мені однаково“, „Доле, де ти?“, „Дуже сміливо і вдатно дитвора промовляла співки П. Васильської: „У Дніпра“, „В трахтирі“, „Риболови“.

На прикінці було зіграно: „На сіножаті“, д-ки Яновської та „Київський Ярмарок“ М. Винникова.

Всі були задоволені. Молодь так угодобала цей вечір, що на превелику силу пороходилась в 4-й годині ночі, вдоволюючи бажання що-року так святкувати дні Шевченка та й Котляревського.

В Катеринославі, 23 марта катеринославська „Просвіта“ справляла свято, присвячене пам'яті великого співця України, незабутнього Т. Шевченка. У свій час, завдяки деяким обставинам, не можна було робити цього святкування, і через це довелося спізнитися з ним. Уряджено було літературно-вокально-співочий вечір у аудиторії народних читальні, де наша „Просвіта“ звичайно виступає прилюдно. Програма вчора була дуже велика, містила аж цілих 23 номера, поділені на три відділи. Як ведеться, зпочатку було сказано кілька слів про Шевченка та його літературну діяльність, а потім співалося і читалося де-що з творів Шевченка; чимало було й таких номерів, що не мали прямого відношення до пам'яті поета. Із творів Шевченка, що положено на ноти, співали: „Як умру то поховайте“, „Минають дні, минають ночі“, читали: „Розрита могила“ (добродітка Трохименко), урвок з поеми „Сон“, частину з поеми „Іван Гус“ і „Як би ви знали, паніч“... Із инших співів вважемо на жалібний марш „Вмер батько наш“, (слова Лесі Українки, музика Лисенка), дует „Місяченьку блідоліций“, тріо „Вночі на могилі“ (слова Б. Грінченка, музика Стеценка), „Ой що ж бо то та й за ворон“, дует „Під небом чужим я тивяюсь“, квінтет з „Сорочинського ярмарку“ та „Ще не вмерла Україна“.

Багато людей, що хотіли бути на цьому вечорі, вернулись додому, бо не вистачило усім квитків. Через це ухвалено було врядити вечір ще й 1-го квітня, по тій самій програмі. Гроші з першого вечора призначено на заснування у Катеринославі читальні й книгозбірні імені Шевченка, а з другого вечора гроші підуть на пам'ятник Шевченкові у Києві. (Р. Кр.)

Чернигівська „Просвіта“ впорядковує Шевченкове свято на Великодних святах через те, що артистам, яких запрошено з Київля, зручніше прибути тоді в Чернигів.

Українська опера. Незабаром у Полтаві, в Гоголівському будинкові виставлено буде українську оперу: „Чорноморець Семен Коротько“, твір, В. Вікторова. (П. Ж.)

Дописи.

Село Єрни, (звенигор. повіту, на Київщині). В селі Єрнях трапилося ось яка „приятливість“, як кажуть. З прошого 1906 року суди заігав „новий“ піп, „отець“ Креховський. Людям він дуже не сподобався і вони скрізь подавали скарги, щоб його одних забрали, а проте він і досі служить. Оце в піст, на тин тижня, люди багато „позносили“ в церкву хліба—„мибочки“ і в суботу тут же в церкві він став його продавати бідохоті по 5 і більш коп.—як до хліба! (Із церкви, як бачите, зробили крамничню. Це вже чисто в „істинно-християнськом дусі!“). Наймишка попа, дівка Гавдзя, одну паланцю дала дуже бідній молодичі—Васці Дяченкові. Побачивши це—піп наче збожевовав, вибів з церкви, Васку підняв і паланцю у неї з-за пазуки вдер, і так лаяв її всіх „дурів“, що йому вноснили хліба (і не достерегли)—то не має що й казати! Після цього—одва жінка (Химка) підійшла до нього—хтіла поплувати

в руку і купити паланцю, але піп сказав їй: „Всі вже мене очордили, хочете, щоб мене не було, а за хлібом ідете, та ще мене й видите—кратете мое добро!“ Про подію з Васкою піп заявив урядникові, як за кражу, а той, кажуть, робив обиск, составив протокола, дуже лаяв її судом і тюрмою.

— Не кращі порядки і на стації „Звенигородка“. Невдовго оце в часі „маверіро-ванія поїздів“ роздавало на смерть кр. с. Єрок Марка Гаркавенка (був робочим на стації), його повезли до лікарні на ст. „Дарьєв-ку“, але він дорогою оддав Богові душу, а жіцці заробив великого клопоту. Ховали його в „Дарьєвк“. Жінці його, бідній вдові з трьома маленькими діточками прийшлося з розсиднього потягувати і розплатити за вбитого чоловіка; за місце для могилы (бо земля залізної дороги!) 5 р. й попові за „похорон“—5 карб. А хто ж її, сердешній, заплатив за хазяїна, а діткам за батька?—Мабуть Бог „на тин світі“, бо на цім, кажуть, залізничник нічого не хоче дати, кажучи, що поїзник сам виноват, що поїлав між вагонів, які розсопав по стації. Не мішало б добрим людям прийти на поміч бідній вдові, бо вона дуже бідна і не має навіть чого їсти собі і діткам і одягати в холодній, не толеній хати. Жертви можна вислати на адресу: Потт. Олт. м. Катеринопол, в с. Єрня, Волостному управленію, для вдови убитого „Христа ради“ Марка Гаркавенка.

Маємо наліт, що надбудуться добрі люди і покажуть бідних сиріт, приславши їм на празники хоч що-небудь на „розговини“ і червону крашанку.

З томашівського повіту (люблин. губ.). В № 75 „Ради“ уміщена перша наша томашівська ластівка: телеграма сусідніх наших сіл Теревія та Стрижівці до членів Державної Думи о. Грієвича і еп. Салогія про відокремлення нас від Польщі.

„Шаста ж, Воле! Усі ми, холмане та підляшчине, подамо такий же щирий свій голос до Державної Думи про прилучення нас до своєї батьківщини—України. До цього додаю факт теперішнього дня, (2-го априля), що стався дякуючи найій громадській емоції.

Свого дня по всім томашівським повіті усі тутешні українські громади (сел., парафії, гми) подали у Державну Думу еп. Салогію петицію про відокремлення нас од Польщі.

Кожна петиція засвідчена відомою гми. (Не з наказу начальства, а по просьбі самих людей, що тисячами підносили ті петиції). У відомих мені петиціях з посада Тишівців та села Каїтов зміст такий, що—„ми, нижчепідписані, просимо усю Державну Думу не ваяти віри тин листам до донута нава Стецького, котрі буди-то відіслані йому від селян українців Холмщини і Підлясся, та просять його зоставити нас від опікою Польщі і т. д. Усе то брехля.

Ми енергічно просимо виділити нас яко мого свідця з границь Польщі і прилучити до Волині. Во коли і тепер нас вельможна шляхта одурює своїм опольщенням, то далі, як позика дістать земство, тій одурі і границі не буде. Ми хочемо бути братами з польським народом, але те братство настане лише тоді, як ми виберемо собі сиражяву волю. Воля ж наша можлива тільки укуї з своєю батьківщиною—Україною“.

Вдурює кажу, що такі петиції селян з Холмщини і Підлясся будуть відіслані до Державної Думи до всіх наших кучоків, де ще не загало людське поуття самосвідомість, що ми не москалі, не поляки, а дієсні українці.

В боротьбі за нашу волю і долю знайдуться ще в нас люди, що вломлять силу усяких панських підбурхувачів.

БІРЖА.

Table with market data including exchange rates for gold, silver, and various currencies, and prices for commodities like oil and flour.

Залізничні Поїзди.

Table with railway schedules showing departure and arrival times for various routes between cities like Kyiv and Odessa.

Table with postal rates for various destinations including Warsaw, Odessa, and other cities, listing rates for different classes of mail.

Table with rates for telegrams and other communication services, listing rates for different types of messages.

Пароходи товариств.

Table with shipping schedules for various steamship companies, listing routes, departure times, and fares.

1907 рік. Відкрита передплата на Рідний Край

Тижнева українська часопись політична, економічна, літературна і наукова. У часописі заведені ось які відділи: 1. Що потрібно для нашого народу, особливо для селян хліборобів і всіх трудящих людей. 2. Що діється на Україні, також в Галичині й на Вуковині. 3. Що діється в цілій Росії. Звістки з столиці. 4. Що діється по чужих землях, що єсть там доброго, що й нам би годилося. 5. Звістки й листи з різних городів і сел (про земства, товариства—про все, що діється доброго й лихого). 6. Наукові статті і звістки (історія, література, медицина, ветеринарія, сільське хазяїнство, промисли і т. д.). 7. Оповідання, вірші, фельетони. 8. Дрібні звістки (про заробітки, торги, ціни і т. д.). 9. Бібліографія. Запаштана читачів і відповіди редакції про реяні літа: судові, хазяїські та инші. 10. Оповідости усякі.

Хто підпишеться на цілий рік, той получити такі безплатні додатки: 1. Дві картини звісного українського художника П. Ю. Сластоїна: 1) КОБЗАРЬ, 2) ГАНДАМАКИ. II. Український календарь „Рідний Край“ на 1907 р.

Передплата за часопись: на рік 3 карбованці, на пів року 1 карб. 80 коп., на 3 місяці—1 карб., на місяць 35 к. з пересил., окремі числа по 8 к. За кордон на рік 5 карб. Для закордонних братів українців передплата на „Рід. Край“ значно зменшена: 1) на рік замість 5 карб.—4 карб. для окремих передплатників; 2) Просвітам, народним і шкільним читальням, товариствам: Січ, Сокол і різким народним просвітним товариствам на рік—3 карб. 25 коп.

7) Могильово-Оршанська (щодня). 8) Гомалі-Вітковська (щодня). Редактор М. Павловський. Видавець Є. Чикаленко.

ОПОВІСТКИ.

ШУКАЮ писарської роботи в конторі або де инде. Скінчив второго класу церковну школу, був народним учителем. Адреса в редакції „Ради“ Д. К. 4-2

Advertisement for 'ЄВРЕЙ' (Jewish) plays, mentioning 'Вийшла з друку' (Printed) and 'Ціна 25 коп.' (Price 25 cents).

Advertisement for 'До сезону' (In season) clothing, featuring 'Шовкові блузки' (Silk blouses) and 'МОДНІ ФАСОНИ' (Fashionable styles).

Advertisement for 'Просвіта' (Enlightenment) magazine, listing various articles and subscription information.

Large advertisement for 'Світлова Зірниця' (Light Beam) magazine, including subscription rates and contact information.